

and structural improvements under the current level of competitiveness with regard to the financial situation and the particular specialization of each particular agricultural enterprise.

Key words: LIS (logistic inform system), WMS (warehouse management system), billing, radio frequency authentication, computer.

УДК 637.009.12:636.2(477.44)

*Кенко В.М.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту організації
Уманського національного університету садівництва*

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ СКОТАРСТВА В РЕГІОНІ

***Анотація.** Розглянуті проблеми виробництва продукції скотарства та визначені шляхи підвищення її конкурентоспроможності.*

***Ключові слова:** тваринництво, молочне, м'ясне скотарство, продуктивність, конкурентоспроможність, ефективність.*

Постановка проблеми. Важлива роль у розв'язанні проблеми забезпечення суспільства білком тваринного походження належала розвитку галузі скотарства.

Вчені-економісти стверджують, що для забезпечення населення продуктами скотарства за науково обґрунтованими нормами потрібно 390 кг молока і 33 кг яловичини в забійній масі на душу населення за рік. Між тим для повного задоволення потреб згідно Державною цільовою програмою розвитку українського села до 2015 року необхідно виробити у 2015 р. 20 млн. т молока, а відповідно до розрахунків щодо стратегії розвитку аграрного сектора АПК та соціальної сфери села на період до 2020 року довести виробництво молока до 24 млн. т, м'яса – до 2,1 млн. т [4].

Скотарство знаходиться в найбільш важкому стані серед галузей тваринництва, основною тенденцією є нестабільність при загальній збитковості галузі. Неналежний розвиток кормової бази, низька продуктивність тварин (особливо приросту ВРХ), надмірна матеріало -, енерго - і трудомісткість виробництва, недостатня платоспроможність населення є причинами неефективності розвитку галузі скотарства.

Викликає велике занепокоєння, насамперед, те, що за роки незалежності виробництво молока в нашій державі скоротилося майже на 50%. Адже у 90-х роках минулого століття корів у всіх категоріях господарств було майже 10 млн. голів, а нині – лише 2,6 млн. голів, а загалом поголів'я великої рогатої худоби становило 24,5 млн. голів, а нині – 4,47 млн. голів.

Тому на нинішньому етапі актуальним є дослідження відродження галузі скотарства на основі системного підходу, який передбачає аналіз реальної дійсності на основі комбінації наукових, природних, економічних понять.

Зміни, які відбуваються в галузі скотарства, вимагають від практиків і теоретиків розробляти нові стратегії, націлені на відродження галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окреслені проблеми були і є об'єктом уваги вітчизняних вчених – В.Амбросова, В.Андрійчука, В.Бойка, П.Березовського, М.Ільчука, П.Камінського, І.Лукінова, Т.Мостенської, В.Месель-Веселяка, П.Саблука, М.Пархомця, О.Шкільова, О.Шпичака та інших учених. Разом з тим потребують подальшого дослідження питання щодо розвитку молочного та м'ясного скотарства, шляхів відтворення поголів'я, структури стада, годівлі худоби, технології утримання, організації та оплати праці, створення інтенсивного кормовиробництва. Залишаються недостатньо вивченими окремі показники економічної ефективності виробництва продукції галузі скотарства в розрізі окремих організаційно-правових форм господарювання з врахуванням регіональних особливостей.

Галузевий аспект відродження скотарства знайшов відображення у дослідженнях П.Березівського. Він загострює увагу на двох позиціях: по-перше, з позицій ефективності товаровиробників і паритетності всіх організаційно-правових форм господарювання; по-друге, структури стада великої рогатої худоби відповідно до ефективності виробництва. Він зазначає, що в ринкових умовах неефективні види виробництв, до яких у нашій країні належать усі галузі тваринництва, зокрема скотарство, звужуються до тих пір, поки на ринку не залишаться лише ті виробники, які здатні виживати за жорсткої конкуренції [1].

Ціль дослідження. Комплексна оцінка стану молочного і м'ясного скотарства Вінницької області та їх економічної ефективності, а також визначення шляхів підвищення конкурентоспроможності цієї продукції в регіоні.

Виклад основного матеріалу. Вінницька область – лідер із виробництва молока в Україні. У 2011 році на своїх підприємствах та присадибних господарствах вироблено 838,2 тис. т молока – найбільше з усіх регіонів України. Це стало можливим завдяки підвищенню продуктивності.

Аналіз структурно-динамічних тенденцій розвитку скотарства Вінниччини за 2008-2011 роки засвідчує, що поголів'я великої рогатої худоби і корів у сільськогосподарських підприємствах усіх категорій господарств зменшується. Станом на 1.01.2012 року у всіх категоріях господарств нараховувалось 311,2 тис. голів великої рогатої худоби, в тому числі 175 тис. голів корів. Однак завдяки підвищенню продуктивності корів у 2011 році всіма категоріями господарств в порівнянні з попередніми роками, нарощено обсяги виробництва молока (табл. 1).

Таблиця 1

Виробництво молока в усіх категоріях господарств та надій на корову в сільськогосподарських підприємствах області (2000-2011 роки)

	Роки											2011 р. + - до 2000 р.	2011 р. в % до 2000 р.	
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010			2011
Виробництво молока, тис. т	654,9	718,6	779,0	778,4	771,5	849,0	851,6	829,8	840,1	841,8	835,9	838,2	183,1	128,0
Надій на 1 корову, кг	1664	2148	2309	2030	2383	2923	3002	3233	3360	4087	4194	4790	3124	288,0

Динаміка виробництва молока (табл. 1) свідчить про те, що виробництво молока в усіх категоріях господарств зросло на 183,6 тис. т (28%), надій на одну корову зріс з 1664 кг у 2000 році до 4790 кг у 2011 році, тобто в 2,9 рази.

Найбільші надії молока одержують в сільськогосподарських підприємствах Калинівського району – 6670 кг, Томашпільського району – 5802 кг, Крижопільського - 5778 кг, Ямпільського – 5767 кг та Тростянецького району – 5686 кг.

М'ясним скотарством в області займається 46 сільськогосподарських підприємств. Найбільшим виробником яловичини являється СТОВ «Промінь» де утримується більше 3,2 тис. голів ВРХ, ФГ «Дружба-Г» де утримується 2,2 тис. голів, ПП «Радівське» Калинівського району – 1,1 тис. голів.

Порівнюючи розвиток галузі скотарства у СТОВ «Промінь» та ПП «Радівське» (табл. 2) ми бачимо, що виробництво продукції є прибутковим (за винятком приросту ВРХ в ПП «Радівське») завдяки концентрації поголів'я, продуктивності тварин, обсягів виробництва продукції.

Наведені вище результати досліджень дають підстави стверджувати, що важливою умовою ефективного виробництва молока досліджуваними підприємствами є посилення рівня концентрації і спеціалізації.

Щодо концентрації, то найбільше сировини в регіоні дає її південна й північна частини. Розвиток тваринництва в більшості підприємств потребує зміни галузевої структури підприємств, зменшення обсягів виробництва товарної продукції рослинництва, визначення доцільної альтернативності використання ресурсів та забезпечення доходності при раціональному поєднанні галузей у цілому по підприємству. Нині в більшості з них галузева структура підпорядкована максимальному виробництву продовольчого зерна і технічних культур, переважно соняшнику.

В даний час питома вага соняшнику в структурі посівів у сільськогосподарських підприємствах України збільшилися з 5% у 1990 р. до 19% - у 2012 р., тоді, як під кормовими культурами – зменшилась з 37 до 10,2%.

Економічні показники розвитку скотарства в сільськогосподарських підприємствах Калинівського району Вінницької області¹⁾

Показник	СТОВ «Промінь»			ПП «Радівське»		
	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Поголів'я великої рогатої худоби, гол.	3149	3372	3233	1092		1112
у т.ч. корів	300	300	300	357	400	400
Надій молока на 1 корову, кг	5209	5756	5360	6721	6540	6670
Середньодобовий приріст ВРХ, г	603	607	620	739	723	700
Валове виробництво молока, ц	15628	17269	17079	23993	26154	26677
приросту ВРХ, ц	6266	6798	6627	1984	1983	1811
Собівартість 1 ц молока, грн.	157	179	221	144,3	164,8	220
приросту ВРХ, грн.	1120	1246	1387	1085,7	1281,9	1658
Середня ціна реалізації 1 ц молока, грн.	257	288	234	264	295	300
яловичини, грн.	938,2	1385	1520	920	1259	1386
Обсяг реалізації молока, ц	10549	11598	10810	21877	24124	24427
яловичини, ц	5310	8326	7020	1560	2089	1783
Прибуток (+), збиток (-) – усього, тис. грн.	953	4029	1366,5	1307,2	2050,6	- 501,3
молоко	924,1	1321,8	318,6	2147,8	3024,1	979,2
яловичина	28,9	2707,2	1047,9	-840,6	-973,5	-1480,5
Рівень рентабельності (збитковості), %	14,1	37,1	11,6	19,4	41,0	-4,9
молоко	51,8	65,6	14,4	59,1	64,4	15,5
яловичина	0,6	30,7	10,9	-37,0	-27,0	-37,4

1) Джерело розраховано на основі річних звітів сільськогосподарських підприємств

Однак варто відмітити, що в досліджуваних підприємствах досі застосовують структуру посівних площ 90-х років і, як бачимо, мають ефективне виробництво продукції скотарства.

Насамперед, слід відзначити, що у цих підприємствах з часів перебудови соняшник не висівають на полях зовсім. Кормові культури в структурі посівних площ займають: у ПП «Радівське» - 33%, у СТОВ «Промінь» - 35%. Серед

технічних культур висівають цукрові буряки, питома вага яких у структурі посівних площ займає більше 15%.

Погоджуючись з думкою Микитюк В.М. вважаємо, що перспективи розвитку галузі скотарства – це концентрація виробництва продукції в різних організаційно-правових формах господарювання, включаючи фермерські господарства. При цьому господарська діяльність сільськогосподарських підприємств повинна здійснюватись у тісній співпраці на основі коопераційних та інтеграційних зв'язків з особистими селянськими господарствами у виробництві продукції скотарства [4].

На думку П.Березівського основою такої співпраці повинно стати передусім формування асоційованих форм аграрного бізнесу, де особисті селянські господарства були б потенційними асоційованими членами будь-якого сільськогосподарського підприємства. Більш того, широке використання орендних відносин сільськогосподарських підприємств з особистими селянськими господарствами є також чинником концентрації виробництва і відродження галузі скотарства [2].

Висновки. Виходячи з вищевикладеного вважаємо, що основними шляхами підвищення конкурентоспроможності продукції скотарства мають бути державна підтримка галузі скотарства, зміцнення матеріально-технічної бази тваринницької галузі, створення й впровадження на основі новітніх здобутків ресурсозаощаджувальних технологій виробництва екологічно чистої та привабливої для споживача тваринницької продукції.

Таким чином, за сучасних умов господарювання політику управління молочним та м'ясним скотарством слід постійно коригувати, зокрема за новими підходами необхідно будувати стратегію спеціалізації і концентрації у галузі.

Крім того в державі слід відпрацювати механізм економічних відносин галузі скотарства з іншими галузями та сферами економіки країни.

Отже, поєднання заходів підвищення ефективності з державною підтримкою розвитку виробництва молока і м'яса дасть змогу розширити виробництво конкурентоспроможної продукції, одержати прибутки в розмірах,

необхідних для забезпечення розширеного відтворення в підприємствах досліджуваного регіону.

Список використаної літератури

1. Амбросов В.Я. Шляхи відтворення тваринництва / В.Я.Амбросов // Економіка АПК. – 2012. - № 5. – С. 40.
2. Березівський П.С. Відродження галузі скотарства у сільськогосподарських підприємствах Львівської області: оцінка, проблеми, прогнози / П.С.Березівський // Економіка АПК. – 2010. - № 2. – С. 15-20.
3. Кулаєць М.М. та інші. Шляхи підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції та продуктів харчування / М.М.Кулаєць та ін. // Економіка АПК. – 2012. - № 9. – С.26.
4. Месель-Веселяк В.Я. Напріми забезпечення конкурентоспроможності аграрного виробництва / В.Я.Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2009. - № 10. – С. 7-14.
5. Микитюк В.М. Шляхи відродження галузі скотарства: основні детермінанти / В.М.Микитюк // Економіка АПК. – 2012. - № 11. – С. 30.

***Аннотация.** Рассмотрены проблемы производства продукции скотоводства и определены пути повышения ее конкурентоспособности.*

***Ключевые слова:** животноводство, молочное, мясное скотоводство, производительность, конкурентоспособность, эффективность.*

***Annotation.** The issues of livestock production output at the enterprises of Kalynivka district, Vinnytsia region were considered.*

Satisfying the needs of the population for the animal food products, among which livestock production output takes the prominent place, is of great significance in the provision of the country with food products. The development of livestock production is poor or completely absent due to insufficient support by the state, low prices, out of date technologies at most enterprises.

According to the researchers' opinion the concentration of production at the farm enterprises of different organizational-legal forms, including individual farms, is a perspective way of the development of livestock production. Herewith, the economic activity in livestock production should be carried out in close cooperation with individual farms basing on cooperative and integration links.

The development of most researched enterprises needs changes in the enterprises' industrial structure, reduction of the amounts of crop production output, reasonable alternative use of resources and ensuring profitability along with the rational combination of the industries.

The formation of associated forms of agrarian business, where individual farms would be potential associated members, should become the basis for such cooperation.

Therefore, the combination of the efficiency and state support of the development of milk and meat production will make it possible to enlarge the production of competitive produce.

The most effective development of livestock production can be based on the application of new technologies, rapid revival of the neglected complexes specializing in livestock fattening, adequate ration, reduction of production costs and improvement of the product quality.

УДК 338.246.025.2:[631.15:330.36]

*Клепчава О.В., здобувач
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва*

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

***Анотація.** В статті узагальнено необхідність концептуального осмислення ролі державного регулювання аграрного сектора в забезпеченні економічної стійкості сільськогосподарських підприємств та намічені методичні підходи до її реалізації з урахуванням досвіду зарубіжних країн.*

***Ключові слова:** економічна стійкість, державне регулювання, фінансова підтримка, державна підтримка.*

Актуальність теми. Аграрний сектор пережив і досі переживає складний процес переходу до регульованої ринкової економіки, що супроводжується падінням сільськогосподарського виробництва, руйнуванням його матеріально-технічної бази, загальним зниженням стабільності аграрної сфери, погіршенням соціальної інфраструктури в сільській місцевості. Масштаби регулювання економічних процесів у аграрному секторі переважно залежать від рівня економічного й соціального розвитку країни, збалансованості попиту й пропозиції на аграрному ринку. Недооцінка важливості аграрної сфери спричинила недосконалість її економічної моделі, відставання від розвинених з агропромислового погляду країн, загострення продовольчої проблеми. Економічна стійкість сільськогосподарських підприємств – це здатність підприємства протистояти внутрішнім і зовнішнім соціальним, екологічним, природно-кліматичним, фінансовим факторам, уміння адаптуватися до змінних умов виробництва, зберігаючи або поліпшуючи початкову рівновагу.